

Japanilainen mafia murroksessa

Satu Hämäläinen

Julkaisu: Harukaze – Kirjoituksia Japanin kulttuurista.

Numero: 4.

Julkaisupäivämäärä: 13.5.2008.

Julkaisija: Japani-opinnot, Oulun yliopisto, Oulu.

ISSN: 1458-2899.

URL: http://www.oulu.fi/hutk/japani/Harukaze/Hamalainen_2008.html

Asiasanat: yakuza, järjestäytynyt rikollisuus.

Yksi maailman suurimmista järjestäytyneen rikollisuuden muodoista, Japanin mafia eli yakuza, hylkää vähitellen perinteisimmät toimialansa ja levittää lonkeroitaan entistäkin syvemmälle yrity maailmaan. Satoja vuosia vanha järjestäytynyt rikollisuus käy läpi sisäistä myllerryttä, joka heijastelee Japanin yhteiskunnan ja talouselämän muutosta. Viimeisen viidentoista vuoden aikana yakuzan arvioidaan muuttuneen enemmän kuin koko sotaa edeltävänä aikana. Suurimmat muutokset koskevat yakuzan tulonlähteitä sekä rikollisten naamioitumista harmaiksi virkamiehiksi, näkymättömien kytkösten taakse.

Takana ovat ajat, jolloin yakuzan jäsenet saattoi tunnistaa liituraitapuvuista, mustista limusiineista, tatuoinneista ja katkaistuista pikkusormista. Tämän vuosituhannen rikollinen ajaa Toyotalla, piilottaa tatuointinsa vaatteilla ja hankkii sormeensa proteesin. Vuonna 1991 voimaan tullut laki kieltää kuulumisen järjestöön, jonka jäsenistä tietyllä prosentilla on rikosrekisteri, ja siksi yakuzan jäsenyys halutaan nykyään salata. Monet ovatkin lain vuoksi luopuneet virallisesta jäsenyydestään, mutta jatkavat silti entiseen tapansa tai perustavat laillisen firman peittelemään rikollista toimintaansa. Lain voimaantulon jälkeen jengeihin liittyvät ampumavälikohtaukset ja kuolemat ovat vähentyneet puolella, mutta se ei kuitenkaan tarkoita rikollisuuden vähenemistä. Rikollisuus vain muuntautuu kasvottomaksi ja vaikeammin tunnistettavaksi.

RIKOLLISTA RAHAA

Yhtiökiristyksen arvioidaan olevan tällä hetkellä yksi *yakuzan* voimakaimmin kasvavista tulonlähteistä. Kiristykseen erikoistuneet *yakuzan* jäsenet, yhteiseltä nimeltään *sookaiya*, ostavat pienen määrän yhtiön osakkeita voidakseen osallistua osakkaiden kokouksiin. Sitten he keräävät mitä tahansa yrityksen toimintaa, työntekijöitä tai johtajia koskevaa haitallista tietoa, kuten seksisuhteita, veronkiertoa tai puutteita työturvallisuudessa, ja uhkaavat paljastaa tietonsa muille osakkeenomistajille kokouksessa. Koska suorasukaisuutta pidetään Japanissa loukkaavana, uhkaus ilmaistaan epäsuorasti esimerkiksi niin, että kiristäjä tekeytyy talouslehden toimittajaksi, joka myy yhtiöjohtajille mainostilaa lehdessä tuntuvaan korvausta vastaan. Yleensä heidän vaatimuksiinsa suostutaan kasvojen menettämisen pelossa. *Yakuza* tienaaakin kiristyksellä vuosittain miljoonia euroja.

Toinen tapa kiristää yrityksiltä rahaa on järjestää gaalailtoja, missikisoja ja golf-kilpailuja, joihin kutsuttujen liikemiesten odotetaan lahjoittavan järjestäjille suuria summia rahaa. Tällaisilla tapahtumilla saadaan helposti jopa lähes 100 000 euron nettotuotto yhdessä illassa, ja tuloja on vaikea osoittaa rikoksella hankituiksi.

Yakuzalla on käytössään myös muita kiristyskeinoja, ja usein yrittäjät joutuvat maksamaan sille kuukausittain niin sanottua suojelumaksua (*mikajimeryoo*) saadakseen pyörittää liiketoimintaansa jengin vaikutusalueella. *Mikajimeryoon* vastineeksi *yakuza* varmistaa, että liiketoiminta sujuu ilman ongelmia. Firmojen ja *yakuzan* väliset kiinteät suhteet ovat läpinäkymättömästi osa arkipäivää myös rakennus-, satama- ja telakka-aloilla: maksua vastaan rikollisjengien johtajat petaavat yrityksille lupia ja urakoi- ta ja järjestävät niille työvoimaa. Käytäntöä pidetään laajalti kumpaakin osapuolta hyödyttävänä, ja raja laillisen ja laittoman välillä onkin häilyvä.

Uhkapelit, vedonvälitys, prostituutio ja huumekauppa sekä salakuljetus, rahanpesu ja koronkiskonta ovat kuitenkin edelleen *yakuzan* toiminnan edellytys. Ne luovat perusvarallisuuden, jonka pohjalta muuta toimintaa voi-

daan harjoittaa. Prostituutio on vanhastaan ollut keskeinen osa *yakuzan* toimintaa, ja toisen maailmansodan aikainen niin sanottujen viihdytysjoukkojen hankkiminen armeijan osastoille on vaihtunut suuren mittakaavan seksiturismin pyörittämiseen.

Yakuza tarjoaa varakkaille henkilöille luksusluokan matkoja muun muassa Bangkokiin, Manilaan ja Taipeihin. Hintaan sisältyy lentojen lisäksi korkeatasoinen hotellimajoitus ruokineen, juomineen ja useine seuralaisineen, jotka toteuttavat miesten erikoisimmatkin toivomukset. Nuoria tyttöjä hankitaan prostituoiduiksi Japaniin lupaamalla heille työtä esimerkiksi hotellien vastaanottovirkailijoina, mutta heidän saavuttuaan maahan karu totuus paljastuu. Yleensä työillä ei ole vaihtoehtoja, sillä he ovat maahan-tuojilleen velkaa lentojen hinnat ja joutuvat maksamaan heille majoituksesta ja ruoasta sekä luvasta toimia prostituoituna. Lupa maksaa muutama tuhat jeniä eli parikymmentä euroa päivässä. Japanilaisten miesten mieltymys hyvin nuoriin tyttöihin hoidetaan ostamalla Kiinasta tyttölapsia, joita heidän vanhempansa eivät yhden lapsen politiikan vuoksi halua.

Perinteisesti huumekauppa ei ole kuulunut *yakuzan* pääasiallisiin tulonlähteisiin, ja sitä pidetään järjestön sisällä vähempiarvoisena toimialana kuin muita. Siitä huolimatta huumeet, erityisesti amfetamiini ja sen johdannaiset, tuottavat arviolta yli kolmasosan *yakuzan* liikevaihdosta. Pitkien työpäivien ja kilpailuhenkisen yrityskulttuurin Japanissa speedillä on laajat markkinat. *Yakuza* käy huumekauppaa myös maailmanlaajuisesti, ja sillä on yhteistyötä Kolumbian huumekartellien, Sisilian, Venäjän ja USA:n *mafioiden* sekä Kiinan *triadien* kanssa. Varsinkin eurooppalaisten kanssa huumeet vaihdetaan usein aseisiin, joita *yakuza* kotimaassaan sekä myy eteenpäin että ottaa omaan käyttöönsä. Japanin poliisi arvioi järjestön vuosituloiksi noin 6,5 miljardia euroa, mutta monien asiaan perehtyneiden tutkijoiden mukaan arvio on aivan liian alhainen. He puhuvat jopa 50 miljardin liikevaihdosta, josta tulonhankkimiskustannusten vähentämisen jälkeen jää voitoksi noin 70–80 %.

SISÄINEN RAKENNE

Arviot *yakuzan* varsinaisten jäsenten lukumäärästä niin ikään vaihtelevat, mutta useimmat lähteet puhuvat 80 000–150 000 jäsenestä. Lisäksi *yakuzalla* on niin sanottuja ulkojäseniä, jotka istuvat esimerkiksi erilaisten hallitusten, lautakuntien ja yritysten johtelimissä. Huomattava osa järjestön varsinaisista jäsenistä on ulkomaalaisia ja eri syistä yhteiskunnan ulkopuolelle jääneitä eli syrjäytyneitä.

Suurimman etnisen ryhmän muodostavat korealaiset. Syrjäytyneiden osuus järjestäytyneessä rikollisuudessa selittyy ainakin osaksi sillä, että syrjinnän kieltävästä laista huolimatta heidän on usein vaikea löytää työtä, jolloin elannon hankkiminen rikollisjärjestöissä alkaa näyttää houkuttelevalta. Järjestöt käyttävät tätä tehokkaasti hyväkseen rekrytoidessaan uusia jäseniä: ne korostavat olevansa tärkeässä roolissa tarjoamassa mahdollisuutta työhön yhteiskunnan ulkopuolelle jääneille.

Japanin suurimman jengin, Kobessa pääpaikkaansa pitävän Yamaguchigumin jäsenistä vähintään 70 % arvioidaan olevan syrjäytyneitä ja 10 % korealaisia, kun heidän osuutensa koko väestöstä on 2,5 % ja 0,5 %. Yamaguchi-gumiin kuuluu 750 jengiä ja 21 700 varsinaista jäsentä sekä 19 300 ulkojäsentä vuoden 2006 helmikuun tietojen mukaan. Jäsenmäärä kasvoi muutamalla tuhannella edellisvuodesta huolimatta siitä, että rekrytointi on käynyt vaikeammaksi yleisen mielipiteen muututtua *yakuza*-vastaisemmaksi. Kaksi muuta maanlaajuisesti toimivaa jengiä ovat Sumiyoshi-kai ja Inagawa-kai, ja Japanin kansallisen poliisin mukaan noin 73 % maan kaikista gangstereista kuuluu johonkin näistä kolmesta suurimmasta järjestöstä.

Järjestöt koostuvat siis lukuisista jengeistä, joilla kullakin on oma johtajansa. Laillisten yhtiöiden tapaan jengit, tai perheet (*ikka*), kuten he itse niitä kutsuvat, rakentuvat arvoasteiltaan erilaisista statuksista, joita on viisi:

1. perheen pää (*kumi-choo*)
2. vanhemmat johtajat (*saikoo-kanbu*)
3. johtajat (*kanbu*)
4. sotilaat (*kumi-in*)
5. harjoittelijat (*jun-koosei-in*).

Täsmälleen samanlainen virallinen arvoasteikko on käytössä myös amerikkalaisessa La Cosa Nostrassa ja Kiinan *triadeissa*. Vaikka johtajilla on oikeus hankkia itselleen omia työntekijöitä ja näin perustaa oma yksikkönsä, on lopullinen vastuu *ikkan* liiketoimista aina *kumi-choolla*. Johtajat voivat myös toimia *kumi-choon* neuvonantajina ja sovittelijoina jengien välisissä kiistoissa. Suurimman ryhmän hierarkiassa muodostavat *kumi-init*, joita on yli puolet jengin jäsenistä. Heidän tehtäviinsä kuuluvat muun muassa vartiointi, autonkuljetus, vieraista huolehtiminen ja harjoittelijoiden valvonta. He voivat myös olla töissä johtajien omistamissa firmoissa.

Käytännönläheisimmät ja vähäisimmät tehtävät lankeavat *jun-koosei-ineille*, ja he oppivat työnsä oppisopimusmaisesti. Keskeinen osa *ikkan* rakennetta ovat myös *oyabun-kobun-* ja *kyoodaibun-*suhteet, eli isän ja pojan sekä veljesten väliset suhteet. Näillä kuvitteellisilla sukulaisuussuhteilla parannetaan yksilöiden välistä lojaaliutta ja sen kautta koko ryhmän yhtenäisyyttä. Suhteet vahvistetaan erityisessä sakeseremoniassa, jossa *saken* määrä osapuolten laseissa osoittaa suhteen luonteen. Esimerkiksi sama määrä *sakea* tarkoittaa tasavertaista veli-veli-suhdetta, kun taas kuusi/neljä-suhteessa jaettu *sake* viittaa isä-poika-suhteeseen. Osapuolten välinen suhde voi muuttua, jos toinen ylenee tehtävissään nopeammin kuin toinen. Yhdellä henkilöllä voi siis olla samanaikaisesti kaksi eri asemaa: hän voi olla *kobun* ylemmälle johtajalleen ja *oyabun* omalle työntekijälleen.

Jengit voivat kasvaa ja niiden sisäinen hierarkia muuttua, jos ne onnistuvat sulauttamaan heikomman jengin itseensä tai jos jengit muodostavat tasavertaisia liittolaisuussuhteita. Joskus näin tehdään, jotta jonkin muun jengin alueellinen laajeneminen saataisiin estettyä. Länsi-Japanissa muodostettiin yhdeksän jengin liitto pysäyttämään Yamaguchi-gumin eteneminen, ja sakeseremoniassa niiden johtajista tehtiin keskenään tasaveroisia veljiä. Lisäksi tällaisten liittojen ylimmäksi johtajaksi valitaan usein presidentti, joka vastaa sisäisten kiistojen ratkaisemisesta ja rangaistustoimista. Presidenttiys kiertää vuorovuosin jengiltä toiselle.

JENGILÄISEN ELÄMÄÄ

Uusia jäseniä etsitään pelihalleista, kadunkulmista ja muista paikoista, joissa nuoriso oleilee. *Yakuzan* ”kykyjenetsijät” tarjoavat potentiaalisille ehdokkaille aterioita, huumeita tai hieman taskurahaa ja pyytävät heitä hoitamaan jonkin pienen tehtävän silloin tällöin. Näin nuoret saadaan vähitellen osaksi jengin toimintaa. Ihanteellisimpia ehdokkaita ovat ne, jotka ovat jo aikaisemmin joutuneet tekemisiin virkavallan kanssa joko huumeiden, varkauksien tai katuväkivallan vuoksi. Taistelulajien harrastajat ovat niin ikään suosittua jäsenainesta. Tutkimusten mukaan suurin osa nuorista kuitenkin liittyy jengeihin omasta tahdostaan, ja yleisimmin liittymisen syyksi kerrotaan *yakuzan* houkutteleva imago.

Aloittaessaan järjestössä *jun-koosei-init* asuvat jengin toimistossa tai jonkun johtajan kotona, ja harjoittelujakso kestää puolesta vuodesta vuoteen. Heille nimetään vanhempi veli sponsoriksi ja ohjaajaksi, ja opetuskäytäntöön kuuluu lyödä oppilasta virheistä. Harjoitteluun kuuluu siivousta, ruoanlaittoa, koirien ulkoiluttamista, autonkuljetusta ja tarkan etiketin omaksumista. *Jun-koosei-init* ovat valmiina tarjoamassa tulta, kun kuka tahansa heitä hierarkiassa ylempänä oleva nostaa savukkeen huulilleen, ja ojentamassa lämmitettyä käsipyyhettä heidän tullessaan ulos miestenhuoneesta. Samoin harjoittelijoiden tulee kumartaa ovella, kun johtajat kulkevat sisään tai ulos. He myös avaavat ja sulkevat auton oven johtajien puolesta sekä pitävät kengät eteisessä täydellisessä järjestyksessä.

Vielä muutama vuosikymmen sitten tärkeä koulutuksen osa oli erilaisten *yakuzalle* tyypillisten tervehdysten oppiminen. Niitä olivat *aitsuki-mentsu* eli itsensä esitleminen kahdenkeskisessä tilanteessa, *mawari-mentsu* eli esittely ryhmässä ja *goro-mentsu* eli esittely uhkaavassa tilanteessa. Jos harjoittelija epäonnistui julkisesti oikean tervehdyksen ilmaisemisessa, toisen jengin jäsenet saattoivat ilman koston vaaraa hakata hänet henkiihieveriin.

Tervehtimisetiketin hylkäämisestä huolimatta Japanin *mafialla* on kuitenkin nykyäänkin valtaväestöstä selvästi poikkeava, yakuza-japaniksi kutsuttu slanginsa. Se eroaa yleispuhekielestä niin kielioppirakenteiltaan, ääntämykseltään kuin sanastoltaankin, ja siinä on suuria alueellisia vaihteluita.

Yakuza-japanissa käytetään osin eri päätteitä kuin yleisjapanissa, ja partikkeleilla on omat sovelluksensa. Lisäämällä tiettyjä sanoja lauseiden loppuun ilmauksiin voidaan luoda uudenlaisia merkityksiä. Yleisimpiä näistä merkityksistä ovat uhkauksen, solvauksen tai haukkumasanan upottaminen ilmaukseen tai provosointi tappeluun. Slangista löytyy toki myös keinoja kunnioituksen osoittamiseen ja kohteliaisuuksiin hierarkiassa ylempanä oleville tai poliisille.

Tyypilliseen yakuza-japaniin kuuluvat niin ikään vokaalien epäselvä ääntäminen, sanojen lausuminen murahtamalla ja täryinen *r*-äänne. Koska sanat murahdetaan, on intonaatiolla tärkeä rooli lauseen ymmärtämisen kannalta. Täryisen *r*-äänteen keskeisyys taas johtuu siitä, että voimakkaasti lausuttu *r* lisää puhujan ja hänen viestinsä uhkaavuutta.

Persoonapronomineja sinä, hän (maskuliini), he ja nuo voidaan käyttää kirosanoina. Gangsterit viljelevät kielenkäytössään muutenkin paljon värikkäitä ja eufemistisia sanoja, jotka usein tulevat joko korean tai kiinan kielestä. Ulkopuolisten voi olla vaikea ymmärtää gangsterien välistä keskustelua. Tämä on tietenkin tarkoitus, mikäli esimerkiksi virkavalta sattuisi kuuntelemaan jäsenten puhelinlinjoja. Puhetyylillään *yakuza* voimistaa

yhteenkuuluvuuden tunnettaan ja korostaa yhteiskunnan ulkopuolista asemaansa.

KAKSIJAKOINEN SUHDE VIRKAVALTAAN

Toisen maailmansodan jälkeinen poliisivoimien hajauttaminen itsenäisiksi yksiköiksi aiheutti poliisilaitoksille jatkuvaa rahapulaa. Yksiköiden toiminta oli riippuvainen lahjoituksista, joita yakuza vastapalvelusten toivossa avokätisesti jakeli. Poliisi kärsi myös koulutetun henkilökunnan ja varusteiden puutteesta, missä *yakuza* niin ikään pystyi auttamaan. Niinpä sodanjälkeisten vuosikymmenten aikana raportoitiinkin yleisesti tapauksista, joissa *yakuzan* jäsen saatiin kyllä tuomittua rikoksistaan, mutta hänet todettiin terveydeltään liian heikoksi istumaan rangaistustaan tai tuomio annettiin ehdollisena.

Yakuzan puoleen käännettiin myös silloin, kun tarvittiin apua ulkomaalaisten, lähinnä kiinalaisten, korealaisten ja taiwanilaisten, väkivaltaisten hyökkäysten hillitsemisessä, sillä amerikkalaisten miehitysviranomaisten myöntämän erioikeuden vuoksi nämä ryhmät olivat Japanin poliisin toimivallan ulkopuolella. Pitkään elänyt ajatus *yakuzasta* välttämättömänä pahana juontaa juurensa siis siihen, että se onnistui pitämään yllä jonkinlaista yleistä rauhaa kontrolloimalla alamaailman jengejä ja ajamalla niitä ulos omalta toimialueeltaan. Järjestöt hallitsivat miehitysaikana (1945–1952) myös mustan pörssin markkinoita, kun ruoka oli kortilla ja tavaroista suuri pula. Osaltaan tästä syystä jengit rikastuivat nopeasti tuona aikana. Vuonna 1963 *yakuzan* jäsenmäärä oli noin 184 000, mikä oli enemmän kuin kansallisten itsepuolustusjoukkojen vahvuus.

Vähitellen poliisivoimien keskittäminen, vakaa rahoitus ja koulutus yhdessä monien lakiuudistusten kanssa alkoivat kuitenkin tuottaa tulosta rikollisryhmien vastaisessa työssä. Kun vielä 1960-luvulla poliitikkojen ja *yakuzan* väliset yhteydet olivat yleisesti ihmisten tiedossa, 1970-luvun loppuun tultaessa ilmapiiri muuttui ja niitä alettiin peitellä vaalimenestyksen huonontumisen pelossa. Myös aiempi, symbioottiseksi luonnehdittu suhde

yakuzan ja poliisin välillä alkoi hitaasti muuttua, vaikkakin vielä 1980- ja 1990-luvulla nähtiin monia laajamittaisia skandaaleja, kun *yakuzan* ja yhteiskunnan huipulla olevien henkilöiden suoria suhteita tuli päivänvaloon.

Yleinen mielipide on viime aikoina muuttunut yhä yakuza-vastaisemmaksi julkisen kampanjoinnin ja tietoa jakavien seminaarien ansiosta. Osa jäsenistä eroaa järjestöstä ja hankkii itselleen työpaikan. Entisiä jengiläisiä varten onkin perustettu erilaisia ohjelmia, jotka auttavat heitä sopeutumaan yhteiskuntaan. Tästä kehityksestä huolimatta poliisin halukkuutta päästä rikollisjärjestöistä eroon kyseenalaistetaan silloin tällöin; puhutaan pikemminkin jengien määrän säännöstelystä kuin niiden poistamisesta kokonaan.

Yksi syy näihin epäilyihin on varmasti se, että *yakuza* osallistuu nykyäänkin toimintaan, joka hyödyttää joko poliiseja tai joitakin muita tahoja. Tuhoisassa Koben maanjäristyksessä vuonna 1995 Yamaguchi-gumi järjesti alueelle katastrofiapua ja helikoptereita useita päiviä ennen kuin hallitus sai avustustyöt käyntiin. Tämä huomioitiin mediassa laajalti, mikä palveli rikollisjärjestön pyrkimystä parantaa mainettaan ihmisten silmissä. *Yakuza* myös esimerkiksi kontrolloi kodittomien päivätyöläisten mellakointia monilla alueilla ja valvoo ammattiyhdistyksiä sekä tietysti tarjoaa alamaailman tuottamia palveluja. Useat lähteet ovatkin sitä mieltä, että poliisin, *yakuzan*, ultranationalistien ja poliittisten puolueiden väliset kytkökset ovat hyväksytyt tosiasia. Täytyy kuitenkin muistaa, että *yakuza* ei ole mikään yhtenäinen elin, vaan kollektiivinen nimitys monille erilaisille rikollisille ryhmittymille, jotka toimivat itsenäisesti ja mitä erilaisimmilla yhteiskunnan tasoilla.

LÄHTEET

Yakuza Japanese. <http://www.jingai.com/yakuza> .

Harukaze – Kirjoituksia Japanin kulttuurista 2008. Numero 4

Crime Library : Criminal Minds And Methods.

http://www.crimelibrary.com/gangsters_outlaws.

Hill 2003

Hill, Peter B. E., The Japanese Mafia – Yakuza, Law, and the State. Oxford University Press, New York 2003.